

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

**щодо проекту Закону про внесення змін
до статті 149 Кримінального кодексу України (щодо приведення у
відповідність до міжнародних стандартів)
(реєстр. № 6243 від 27 березня 2017 року)**

Комітет з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 03 жовтня 2017 року (протокол № 63) на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до статті 149 Кримінального кодексу України (щодо приведення у відповідність до міжнародних стандартів) (реєстр. № 6243 від 27 березня 2017 року), поданий народними депутатами України Луценко І.С., Пацканом В.В. та іншими (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою Законопроект розроблений з метою приведення положень Кримінального кодексу України у відповідність до норм Рамкової Конвенції ООН проти організованої злочинності, а також визначення поняття «торгівля людьми» з урахуванням положень Протоколу до неї про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї (далі-Протокол).

Законопроектом передбачено внесення змін до статті 149 Кримінального кодексу України, так як, окремі її положення, зокрема в частині визначення поняття «торгівля людьми» не відповідають положенням Конвенції ООН проти національної організованої злочинності та Протоколу.

У зв'язку з цим Законопроектом пропонується визначити три складові об'єктивної сторони цього складу злочину і передбачити, що торгівлею людьми є: 1) вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини; 2) вчинені з метою експлуатації; 3) з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану особи, примусу, або шляхом підкупу третьої особи для отримання згоди на експлуатацію людини. Крім того, передбачається відповідальність за торгівлю людьми незалежно від наявності згоди жертви на майбутню її експлуатацію, якщо до неї був застосований будь-який із заходів впливу (тобто обман, шантаж, погроза насильством тощо).

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з такого.

У Конституції України визначається, що Україна є правовою державою (стаття 1), органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (частина друга статті 6), закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8), правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством, органи державної влади зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частини перша, друга статті 19).

Статтею 21, 22 Основного Закону визначено, що усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними, права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними.

Кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості (стаття 23 Конституції України).

Згідно частин першої, другої, третьою статті 24 Основного Закону громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства.

Статтею 52 Основного Закону передбачено, що діти рівні у своїх правах незалежно від походження і будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом.

Відповідно до частини першої статті 64 Основного Закону України конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Конституційний Суд України у Рішенні від 12 квітня 2012 року № 9-рп/2012 зазначив, що конституційні права і свободи є фундаментальною основою існування та розвитку Українського народу, так, а тому держава зобов'язана створювати ефективні організаційно-правові механізми для їх реалізації. Відсутність таких механізмів нівелює сутність конституційних прав і свобод, оскільки призводить до того, що вони стають декларативними, а це є неприпустимим у правовій державі (абзац третій, четвертий підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини).

Також, статтею 27 Основного Закону визначено, що кожна людина має невід'ємне право на життя та ніхто не може бути свавільно позбавлений

життя, а обов'язок держави - захищати життя людини, а також кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань.

Отже, згідно частини першої, другої статті 28 Конституції України кожен має право на повагу до його гідності та ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню.

Гарантована Конституцією України рівність усіх людей в їх правах і свободах означає необхідність забезпечення їм рівних правових можливостей як матеріального, так і процесуального характеру для реалізації однакових за змістом та обсягом прав і свобод. У правовій державі звернення до суду є універсальним механізмом захисту прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб. Відповідно до частини першої статті 55 Конституції України права і свободи людини і громадянина захищаються судом, отже, держава зобов'язана гарантувати кожному захист його прав і свобод у судовому порядку.

Також, статтею 9 Основного Закону визначено, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України.

Рівність та недопустимість дискримінації особи є не тільки конституційними принципами національної правової системи України, а й фундаментальними цінностями світового співтовариства, на чому наголошено у міжнародних правових актах з питань захисту прав і свобод людини і громадянина, зокрема у Міжнародному пакті про громадянські і політичні права 1966 року (статтях 14, 26), Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (статті 14), Протоколі № 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (статті 1), ратифікованих Україною та у Загальній декларації прав людини 1948 року (статтях 1, 2, 7).

У статті 3 Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності (ратифіковано Законом України від 04 лютого 2004 року № 1433-IV) визначено, що «торгівля людьми» означає здійснювані з метою експлуатації вербування, перевезення, передачу, приховування або одержання людей шляхом загрози силою або її застосування або інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою або уразливістю положення, або шляхом підкупу, у вигляді платежів або вигод, для одержання згоди особи, яка контролює іншу особу. Експлуатація включає, як мінімум, експлуатацію проституції інших осіб або інші форми сексуальної експлуатації, примусову працю або послуги, рабство або звичаї, подібні з рабством, підневільний стан або вилучення органів.

Отже, зміни, що запропоновані Законопроектом, дозволять удосконалити законодавче регулювання питання торгівлі людьми та привести

його у відповідність до міжнародних стандартів, тобто до норм Рамкової Конвенції ООН проти організованої злочинності та Протоколу.

Відповідно до пунктів 1, 22 частини першої статті 92 Конституції України виключно законами України визначаються: права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; діяння, які є злочинами та відповідальність за них.

Конституційний Суд України у Рішенні від 30 травня 2001 року № 7-рп/2001 зазначив, що за своїм змістом пункт 22 частини першої статті 92 Конституції України спрямований не на встановлення переліку видів юридичної відповідальності. Ним визначено, що виключно законами України мають врегульовуватись, зокрема, підстави кримінальної відповідальності – діяння, які є злочинами, адміністративними правопорушеннями та відповідальність за них. У такий спосіб Конституція України заборонила врегульовувати зазначені питання підзаконними нормативно-правовими актами та встановила, що лише Верховна Рада України у відповідному законі має право визначати, яке правопорушення визнається, злочином, та міру відповідальності за нього (абзац сьомий пункту 2 мотивувальної частини).

Прийняття законів Конституція України відносить до повноважень Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади в Україні (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85).

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до статті 149 Кримінального кодексу України (щодо приведення у відповідність до міжнародних стандартів) (реєстр. № 6243 від 27 березня 2017 року), поданий народними депутатами України Луценко І.С., Пацканом В.В. та іншими, не суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

Р.П. КНЯЗЕВИЧ